

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un şir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce priveşte foaia
să se adreseze la: Re-
dacţiunea şi admini-
straţiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marţi, Joia şi Sâmbăta.

Cvîncvenalele preoţilor.

Cetiţi cu atenţiune proiectul ministrului de culte Iankovich despre cvîncvenalele preoţilor şi vă minunaţi. Pe noi românii nu ne surprinde peste tot azi împrejurarea, că la elaborarea oricărui proiect nou să fim conzideraţi deosebit, deşi nu nominatim, dar cu rafinăria cunoscută politiceii ungureşti. Aceea ce s'a făcut însă la elaborarea proiectului despre cvîncvenalele preoţilor trece peste orice închipuire.

Actualul ministru nu mai cunoaşte altă preoţime aici în ţară, decât cea „deplin cvalificată”. Drept la cvîncvenale au aşadară numai cei cu opt clase gimnaziale şi trei ani petrecuţi într'un seminar din ţară. Ceialalţi nu există pentru părintescul guvern. Adecă § 10 împuterniceşte pe ministrul de culte, ca şi acestora să le dea ajutor când „împrejurări vrednice de conzideraţi deosebite” o reclamă aceasta, cât vrea Dneului. Înţelegeţi ce e aceasta? În arhidieceză avem aproape 300 preoţi cu „cvalificaţie mai puţină”. Aceştia sunt aşadară lăsaţi, ca ministrul să-i cântărească cu vrednicia conzideraţi deosebite şi să-i remunereze cum vrea. Când ne gândim apoi, că preoţimea gr.-or. română e noauă din zece părţi cu cvalificaţie mai puţină e clar, că guvernul a aflat acel rebus deosebit, de a da cvîncvenale tuturor preoţilor celorlalte confesiuni şi a lăsa pe români la discreţiia guvernului. Procedura aceasta atât de pe faţă e de fapt fără precedent.

Ca să fie apoi bucuria noastră deplină mai remarcăm o perfidie. Până când legea de congruă a considerat preoţii noştri amăsurat cvalificării, proiectul despre cvîncvenale consideră acum *parohiile* îndreptăţite la congrua mai mare. Va să zică preoţii, cari vor veni în paro-

hie de moralist, nu au drept la cvîncvenale, abstrăgând dela împrejurarea, că dlui ministru îi stă în voie a pretinde încetarea parohiilor cu mai puţin de 300 suflete. Sunt de fapt minunate „cvîncvenalele”, oferite de guvern preoţimeii noastre. Oare n'ar trebui să ne ridicăm cuvântul cu toată energia împotriva unui astfel de proiect?

Examenalele.

Suntem în ajunul încheierii anului şcolar şi să cuvîne să meditam asupra acestui eveniment, care ne costă obosală sufletească şi grea jertfă materială. După truda de un an, tagma noastră învăţătorească, — pe care legea aponnyiană a redus-o la jumătate, ca dovadă ce interes ne poartă stăpânirea — ne va da socoteala despre rezultatul muncii săvârşite.

Este de prevăzut că secerişul nu va fi mulţumitor, îmbucurător ori bogat; nu, căci prea este vitreg timpul care ne îngreunează sufletul şi mintea cu o povoaară mare, împedcându-ne în calea firească ce duce la adevărata cultură, progres şi răcoaltă mulţamitoare. — Mintea şi corpul fraged al copiilor, nu pot răsbi cu instrucţiia în două limbi, când şi una este împovăraătoare, după cum nu odată o constată învăţătorii din oraşele ungureşti. Ba şi învăţătorii noştri să miră de sarcina ce li-se impune; dar n'au ce face.

Dacă învăţământul elementar timp de 6 ani, chiar în oraşele curat ungureşti, ori zicem în România curat cu limbă română, dau multă obosală, chibzuială şi lucru chiar învăţătorilor. celor mai deştepti şi deplin devotaţi chemării lor, încât nu-i îndestuleşte deplin rezultatul, ce ar putea spune bietul dascăl român din Ungaria din trista şi dureroasa experinţă cu şcoala sa?

Nouă ni-s'a luat putinţa ca să ne putem bucura ori mulţumi cu rezultatul educaţiei de un an. Şcoala ne este o povoaară preţioasă sufletului şi scumpă inimii, căci salvarea ei ne-a îndemnat în multe locuri a jertfi totul pentru apărarea ei; dar lipseşte proporţiia între dobândă şi jertfă. Astăzi şcoala confesională română nu mai este tăria şi scutul educaţiei adevărate.

Noi trebuie să căutăm alt local, ca să ne apărăm credinţa, limba şi obiceiurile străbune. În şcoală învaţă copiii şi tineretul slova scrisă şi tipărită, iar pentru cultură, deşteptare, educaţie temeinică să ne angajăm munca afară de şcoală: în biserică, vatra căsilor, pe câmp, pe munţi şi la cântecul doinelor şi paserilor din codru.

Şcoala de adulţi trebuie ocrotită, sprijinită şi organizată în toate sătuleţele noastre sub scutul „Astrei”, sub conducerea prudentă a preoţilor, învăţătorilor cu inima curată — zic vorba, că mult s'a umplut de călbaza străinismului, — şi cantorii bisericuţelor noastre, cari nu sunt supuşi la ispita coajei străine.

Până într'o zi mai fericită, apostolii deşteptării trebuie să-şi întocmească terenul de lucru afară de şcoală, fiecare inteligent, cărturar şi iubitor de neam să ridice şcoala poporului nostru în sufletul său, de acolo să dea şi împărtaşcă lumină şi cultură.

La strămtoare aduşi şi constrânşi nu este iertat, să ne perdem curajul de apărare, nădejdea în biruinţă şi credinţă, în tăria noastră.

Persoane singurate pot fi nimicite, dar o naţiune conştie de ce poate, dornică de viaţă, prevăzătoare în viitor, cu socoteală în prezent, — numai prin greşală proprie, indolenţă şi nepăsare poate fi strivită ori distrusă.

I. Costin.

Episcopia de Hajdudorogh. Primim următoarele: Prea Onorată Redacțiune! Vă aducem la cunoștință, dacă vedeți de bine să comunicați în prețuita-Vă foaie, că inquizițiunea, în contra preoților din Sătmariu și jur acum decurge mai cumplit. Acum li-s'a dat poruncă la jandarmi, că pe toți membri din comisiunea de 50 să-i asculte și să le facă perchizițiune de casă. — Așa în zilele aceste au fost ascultați membri din Sătmariu — și cei din Careiul-mare, preotul Anderco din Odoreu și protopopul Coroian Sabin din Botirosvareu la cari s'au căutat după acte — și documente, dar înzădar le-a fost truda de 1/2 zi.

Puteti cugeta, ce agitațiune cauzează venirea bruscă a jandarmilor cu bajonetele pe pușcă intrând la părinții noștri sufletești.

Așa se vede că nu-li este destulă suferința fraților din Mofin și a bravului preot. Cearcă după nouă jertfe. — Oare când vom putea fi și noi în pace și iară reîncorporați la sânul dulce a mamei. — Rugăm Episcopii noștri să facă tot posibilul se scăpăm, că de nu ne perdem.

Botirosvareu la 26 Maiu 1913.

umiliți fii
Curatorii gr. cat.

Din Camera ungară. Luni în 27 a. l. s'a intrunit iarăși parlamentul din Budapesta. Opoziția a ținut a nu se prezenta la ședință, protestând înainte împotriva tuturor legilor ce se vor aduce. Parlamentul are de astădată o înfățișare deosebită. În sesiunea trecută s'au votat în vederea obstrucției opoziționalilor legi excepționale. Regulamentul Casei a fost modificat. Deputații renitenți ori gălăgioși pot fi aspru pedepsiți. — Li-se suprimă onorarul,

sunt eschiși dela ședințe și pe urmă comisia de incompatibilitate poate propune parlamentului, că pe cei mai înverșunați să-i lipsească de mandat. S'a înființat garda parlamentară, constatătoare din ofițeri și feciori, cari stau la dispoziția presidentului Camerei și execută poruncile aceleia fără contrazicere. Inzestrat prezidentul cu o potestate excepțională, nu și-o poate deocamdata validita, deoarece opoziția — absentează.

În ședința de luni a prezidat Tisza, care a parentat pe fostul prezident și ministru Percel Dezső apoi s'au ales comisiile parlamentare și dieta s'a amânat până Luni. Cauza acestei amânări e procesul Deesy-Lukács, care se va desbata în intervalul acesta. Astfel în restimpul acesta prim-ministrul va avea timp a se ocupa deocamdata — cu sine.

DI Nicolae Iorga publică în ziarul „Die Zeit“ un foarte remarcabil articol, din care reținem pasajele finale, atât de actuale:

„Eu, ce privește persoana mea, nici când n'am împărtășit părerea, că un popor, cum sunt Românii, un popor, care în țara lui proprie numără 7 și jumătate milioane de cetățeni și e înconjurat de 5 milioane conaționali supuși unei domnii străine, care posedă cele mai roditoare teritorii ale Europei și poate privi cu mândrie spre o cultură veche, care de veacuri se desvoaltă independent și a produs multe lucruri de valoare, — nu se poate simți înjosit dacă vecinii lui își clădesc unitatea lor națională. Dar se pare că majoritatea o crede aceasta. Și pentru ajungerea țintei mult dorite: a nu rămânea îndărăptul celorlalți, în România nu se gândește nimeni a se folosi de sprijii-

nul vreunui din statele puternice învecinate, a căror bunăvoință egoistă dealtcum, România a experiat-o prea de multe ori. Azi idealul României este un succes „fara da se“, o acțiune independentă. Se voiește adecă a reporta ceva prin sine însuși, fie prin războiu, fie prin tratative pașnice. Iar, când marile puteri și-au imbiat mediațiunea lor în litigiul cu Bulgaria întreagă țara a fost cuprinsă de un simț de neliniște, deoarece hotărîrea puterilor, ori cum ar fi fost ea, are un caracter obligator. Iar, când România a obținut la Petersburg, deși numai mici succese, i-a cuprins pe toți o adâncă amăgire. Acțiunea de sine, independentă a fost făcută imposibilă.

Hotărîrea conferenței ambasadorilor din Petersburg va avea încă urmări serioase. Adevărat că creșterea politică a poporului românesc încă nu este terminată, în celelalte state balcanice însă aceasta de abia începuse. Dar, cu toate geloziile naționale și cu toate închipuirile naționale vane va trebui să-și facă drum convingerea, că numai o alianță stabilă a tuturor statelor din sud-ostul Europei, poate da o soluție tulburărilor continue. Noi vom ajunge încă să vedem cu ochii în viitorul nu prea îndepărtat această soluție. Dacă s'ar fi adevărit această soluție mai de mult, s'ar fi evitat multe greșeli și multe nenorociri.

Dar orișice ar pierde Austria în România, aceea nici când nu-i va veni bine rivalului ei rus. Pierderile acestea sunt numai o urmărire, care nu poate fi împiedecată, a unei politici naționale trează și cumpănite, care va trebui urmată în cel mai apropiat viitor. Și ea va fi urmată.

FOIȚA.

Puterea Dumnezească.

— După Tolstoi. —

În vremuri bătrâne de de mult, trăia undeva un om bun cinstit și binecuvântat de Dumnezeu. Avea toate bogățiile pământului, argați mulți, gata de slujbă, lăudând, și cinstind pre stăpânul lor bun, cu mândrie și fală așa vorbeau despre stăpânul lor: Nu este pe latul pământului stăpân mai bun și cinstit ca al nostru. Cu toate ne provide, nu ducem nici o lipsă, nu pofteste dela noi lueru peste măsură. Pe nimenia nu vatămă, nu se supără și nu se mâniă... Ei da nu așa se întâmplă pe la alți stăpâni; alți domni tractează cu slugile mai rău de multe-ori, ca cu vitele; ei pedepesc fără nici o cauză și nici o vorbă bună nu aud dela stăpânul lor. — Stăpânul nostru ne vrea tot binele, să poartă cu noi omește, ne ajută în toate lipsele vieții noastre, și vieță mai fericită nici că putem dori. — Așa vorbeau și se făleau slugile cu stăpânul lor.

Dar necuratul nu doarme... ca un leu umblă răcnind ziua și noaptea pe cine se înghită, să-l înhame în slujba lui. Era foarte neodihnit, că slugile acestea trăiesc cu stă-

pânul lor în bună înțelegere și dragoste frățească.

Nu s'a liniștit până n'a amăgit pe unul dintre slugile stăpânului bun și cinstit pe unul cu numele Aleb.

În una din sările lungi de iarnă aproape de praznicul mare a Crăciunului, după munca zilei se pune la povești Aleb cu tovarășii sei, și începe ale vorbi:

„Fraților! Voi vă prea lăudați cu stăpânul vostru, ian probați și fiți tot așa slugi bune și credincioase celui necurat și și el va fi tot așa de bun cu voi. Noi toate le isprăvim după voia Domnului nostru, câte numai gândește, și apoi cum să nu fie bun cu noi? Dar să nu-i împlinim voia stăpânului, să nu-i isprăvim câte dorește și gândește, să nu lucrăm! Și el, ca toți ceilalți stăpâni, — răul cu rău l'ar plăti, și poate ar trata cu noi mai neomeneste, ca alți stăpâni. Din vorbă în vorbă s'a încins o discuție lungă și înfocată între Aleb și tovarășii lui. La urmă ajunse la neînțelegere, și Aleb s'a angajat să supere pe stăpânul lor. Dacă nu va reuși Aleb cu planul lui, trebuie să-și deie hainele de sărbătoare tovarășilor săi. — Dacă i-se va sfeti să mânia pe Domnul lor să capete câte un rând de haine de sărbătoare dela tovarășii săi și ei se obligă să-l elibereze decumva ar fi legat și aruncat în temniță.

Așa a fost înțelegerea lor. În cealaltă zi Aleb trebuia să-și execute planul, tre-

buea să facă ceva rău, să mânia pe stăpânul său. — Aleb era păstor de oi și de mei, și ca atare avea datoria a-le griji a-le mâna la pășune bună și-a veghia, ca nu cumva lupul venind să răpească oile. — În aceea zi stăpânul avea mare veselie la curtea lui, oaspeți distinși și mari din depărtări, și vizitând cu ei bogățiile lui s'au dus să-și vază și turmele. Când deschide stăpânul staulul oilor, Aleb să trage la nn colț, și cu vădită bucurie șoptește tovarășilor săi: „Uitați-vă cum se va mânia îndată stăpânul nostru!“ Tovarășii lui așteptau cu neastâmpăr momentul, să vază pe stăpânul lor mânios; iar necuratul urcându-se pe un lemn înalt, privea de acolo. Stăpânul cu pași înceti și lini umbla între oile și meii sei, arătând una — câte una oaspeților, și între acestea cu ochi înțepiți căuta mielul cel mai frumos și mai plăcut lui. Sunt frumoși toți meii, dar cel cu coarnele covrigate, e cel mai frumos și e drag ca lumina ochilor mei. — Meii nevinovați, drăgălași ca pruncii zburdalnici jucau și săreau încoace și încolo, și oaspeții nu puteau afla pe cel mai frumos dintre ei, căci Aleb păstorul îi tot spăria în ascuns. În urmă rîse stăpânul lui Aleb. Prinde-mi mielul cel mai frumos. La porunca stăpânului Aleb se aruncă ca un leu asupra turmii, o fugărește încoace și încolo, prinde de picior pe mielul cel mai frumos, cu așa furie turbată încât îi rupe piciorul cel dinapoi.

Proiectul de lege despre cvincvenalele preoților.

Credem că facem un serviciu preoților noștri când, pentru orientare, publicăm proiectul despre cvincvenale în întregime. Proiectul va fi dezbătut într-una din proximele ședințe ale parlamentului.

Despre ridicarea competențelor preoțești prin cvincvenale.

§ 1. Pentru întregirea hotărârilor referitoare la întregirea venitelor preoțești cuprinse în art. de lege XIV din 1898 și XIII din 1909, legea stabilește cvincvenale preoților aparținători confesiunilor recunoscute de lege, între marginile și condițiunile înșirate mai jos.

§ 2. Se împărțesește de cvincvenal fiecare preot care păstorește într-o atare comună, a cărei venit e îndreptățit după legile în vigoare până la întregirea congruală mai înaltă până la suma de 1600 coroane. În cazul din urmă însă numai întru atâta e îndreptățit preotul la cvincvenale, întrucât venitele incuse din parohie nu întrec suma de 3000 coroane.

§ 3. Timpul de când se începe îndreptățirea la cvincvenal pentru preoții cu calificare deplină este ziua ocupării oficiului în calitate de paroh. Preoților cu calificare deplină aplicați ca suplenți sau cateheți li se compută la cvincvenale numai jumătate timpul și acela numai după trecerea primilor cinci ani de serviciu.

§ 4. Cvincvenale, avându-se bineînțeles în vedere timpul de serviciu statorit în paragrafi precedenti, se statoresc în modul următor: după 5 ani de serviciu 400 cor.; după 10 ani 800 cor.; după 15 ani 1000 cor.; după 20 ani 1200 cor.; și

Aleb a rupt piciorul mielului celui frumos și plăcut stăpânului.

Bland și trist zbiera nevinovatul miel. Oaspeții și slugile au rămas conșternați, iar necuratul privea de sus cu bucurie la sluga lui credincioasă, ca la unul, ce și-a isprăvit lucrul după porunca lui. Iar stăpânul adânc întristat de mila mielului nevinovat, i-și plecă fruntea și cu ochii scaldați în lacrimi, sta adâncit fără a grăi un cuvânt. Slugile și oaspeții așteptau vorba stăpânului; ce va face acum cu sluga vicleană? Stăpânul a tăcut multă vreme. În urmă i-și ridică fruntea, privește sus-sus spre cer la stăpânul stăpânilor, de unde vine ajutorul în bine și rău. — Fața i-se înseninează, și cu privire blândă grăiește așa:

— O Aleb, — Aleb! Stăpânul tău poruncă mare ți-a dat să mă mănii, dar stăpânul meu e mai tare și mai puternic ca al tău. Tu nu mă poți mânii, ci eu am măniiat pe stăpânul tău. Tu ai gândit că te voi pedepsi, te voi lega în lanțuri grele, și în temniță te voi arunca. Dar eu nu te voi pedepsi nici te voi lega în lanțuri, nici în temniță nu te arunc, ci iată aici înaintea oaspeților mei dragi, și înaintea slugilor bune și credincioase, te dimit din slujbă, du-te în lume, încotro vei vrea... „Ia-ți haina ta de sărbătoare“. — După acestea stăpânul și oaspeții s'au întors în casă sa. Necuratul a crâșnit din dinți, și s'a coborât în adâncimile pământului. —

Prelucrată de: *Ilie Șerban.*

după 25 ani de serviciu 1400 cor. anual. Se subînțelege însă, că preotul a cărui venit anuale trec peste suma de 1600 cor., din cvincvenal va fi îndreptățit numai la suma aceea carea computată cu venitele anuale la oaltă să dea suma maximală până la care legea prezentă vrea să întregască salariile preoților.

§ 5. Cvincvenalul statorit în legea prezentă computat împreună cu suma decretată pentru întregirea venitelor preoțești prin art. de lege XIV. din 1898 și XIII. din 1909 nu poate fi mai mare decât venitul curat luat de trei ori fasonat de preoți la timpul său conform articolelor de lege înșirați mai sus.

§ 6. Ministrul instrucțiunii publice este îndreptățit și imputernicit ca cu ocaziunea statoririi singuraticelor cvincvenale, să cerceteze venitele preoțești cuprinse în conserierile anterioare și eventual să le îndrepte, să le coregă conform rezultatului cercetărilor; referitor la preoții catolici va fi dator ministru să ceară sfatul prealabil al comisiei de congruă înființată prin § 7 articlu de lege XIII din 1909.

În contra deciziunilor de soiul acesta a ministrului atât superioritatea bisericăscă competentă cât și preotul interesat poate înainta recurs la judecătoria administrativă.

§ 7. Orice sporire, sau creștere ce ar obveni de aici înainte în venitele preoțești, — într'ucât la aceea sporire sau creștere se referese restricțiunea cuprinsă în § 11 art. de lege XIV. din 1898 — trebuie socotită între venitele preoțești, și în conformitate trebuie scărțat în porție și cvincvenalul.

Referitor la dispozițiile făcute cu privire la cvincvenal de fundațiunile bisericăști cari se vor înființa în viitor, orice dispoziții din literele lor fundamentale contrare dispozițiilor legii prezente vor avea valoare numai în cazul când și ministrul de culte și instrucțiune publică le va lua la cunoștință și le va accepta.

§ 8. În ce privește deceziunile articolelor de lege XIV din 1898 și XIII din 1909 referitoare la statorirea venitelor preoțești, și la măsurile de pedeapsă față pe preoți, precum ori ce dispoziții a legilor de mai sus, cari nu sânt în contradicție cu deceziunile legii prezente, au valoare și acuma.

§ 9. Dacă într-o comună oarecare numărul credincioșilor nu ajunge suma de 300, ministrul de culte și instrucțiune publică poate provoca superioritatea bisericăscă, căreia aparține comuna respectivă, să sisteze independența respectivei comune bisericăști. E îndreptățit ministrul în cazul când nu sar face destul provocării să substragă cvincvenalul dela comuna bisericăscă.

§ 10. Ministrul de culte și instrucțiune publică poate să dea ajutor în sarcina creditului luat anume în bugetul statului spre scopul acesta — chiar și preoților cu calificare necompletă, precum și acelor preoți cari pe baza serviciului sânt îndreptățiti la cvincvenal, dar din oarecareva motiv statorit în legea prezentă nu le poate fi ridicat venitul primcvincvenal până la valoarea statorită în lege, precum și preoților ajutatori și cu cateheți cu calificare superioară cu serviciu de mai

mult de cinci ani — de cumva vor obveni împrejurări cari merită să fie luate în conziderare.

§ 11. În ce privește cvincvenalul preoților, cari atunci când intră legea prezentă în vigoare sânt deja în funcțiune să vor computa în modul următor:

Preoții a căror timp de serviciu — care trebuie luat în conziderare conform legii prezente ca bază a cvincvenalului — în 1 Ianuar 1913 a trecut peste 5 ani, dar nu a ajuns 10 ani, sânt îndreptățiti la cvincvenalul prim după 5 ani începând din 1 Ianuarie 1913.

Preoții a căror timp de serviciu computabil ca bază a cvincvenalului — conform legii prezente — în 1 Ianuarie 1913 a trecut peste 10 ani, vor fi îndreptățiti numai la cvincvenalul al II-lea după 10 ani începând din 1 Ianuarie 1913. În ce privește celelalte cvincvenale ale preoților anunțați mai sus să ia de bază timpul de serviciu începând din 1 Ianuarie 1913, neputându-și formula drept pentru cvincvenalele ulterioare pe timpul de serviciu mai lung de 10 ani de dinaintea termenului fixat mai sus.

Preoții cari implinesc 5 respective 10 ani de serviciu, — cari după legea prezentă trebuiesc luați în conziderare la computarea cvincvenalului — după 1 Ianuarie 1913, vor fi îndreptățiti la cvincvenalul prim — după 5 ani respective la al doilea după 10 ani, începând din 1 Ianuarie respective 1 Iuliu, după ce au implinit cu 5 resp. 10 ani de serviciu fixați în lege, care termen va fi dătător de ton și la statorirea timpului de serviciu pentru cvincvenalele ulterioare.

Ministrul de culte și instrucțiune publică, când află de îndreptățita vre-unei noi parohii, poate pune condița, ca biserică să supoarte o oarecare parte a cvincvenalelor, și că serviciul preotului de dinaintea acestei constatări nu trebuie luat în conziderare.

§ 12. Legea prezentă intră în vigoare în ziua promulgării și cu executarea ei se încredințează ministrul de culte și instrucțiune publică și ministrul de finanțe.

Corespondințe.

Sinodul protopopesco al tractului Cichindeal.

Ca de obicei, și în anul acesta, au fost convocați preoții gr. cat a tractului Cichindeal la sinodul preoțesc de primăvară, care s'a ținut în 17 april 1913 în Noul săsesc, la sediul protopopesco sub prezidiul protopopul tractual Simion Moldovan.

După-ce s'a constatat, că dintre frații preoți numai unul nu e prezent, șeful tractual prin o cuvântare bine chibzuită și însuflețitoare între strigăte de „să trăiască“, deschide ședința sinodului la ora 9 în școala confesională — punând la dezbateri un program amănunțit.

După alegerea notariului „ad hoc“, din nou ia cuvântul Dl protopop și într'un șir lung de cuvinte temeinice a făcut raportul protopopesco al anului 1912. — În legătură cu raportul asupra bibliotecii tractuali; asupra

înființându-i reuniuni de înmormântare, — între care s'a constituit și senatul școlar protopopesc. Cu mult zel a vorbit neobositul șef — pentru înființarea fondului districtual fonduri parohiale, precum și pentru întemeierea de reuniuni mariane, pentru înfrumusețarea bisericilor. Ca cunună a acelor de mai sus n'a uitat inbitul nostru șef să zugrăvească primejdia cea mai mare, de care este stăpânit poporul nostru: beutura de vinars, dovedind în mod sistematic urmările nenoroace și rușinoase ale acestei patimi, și îndemnând preoțimea și învățătorimea de față ca să lucreze cu tot zelul și puterea, pentru stăpânirea acestei boale, care nefericește și nenorocește atâtea familii. Desbătându-se aceasta mare primejdie, s'a luat hotărâre, ca fie care preot să fie obligat a lupta necontentit, cu toate armele posibile, contra acestei primejdii care ne face de ocară înaintea lui Dumnezeu și de rușine înaintea popoarelor culte.

Față de cuincuenalele preoțești asemănate deja (pentru sem. I. 913) de Dl. ministru al cultelor — sinodul își exprimă nemulțămirea și totodată alege ca delegați ai tractului pe onorații: George Gergel, Toma Oprean și Nicolae Giurca cu menirea de a se prezenta în persoană la Escelenția Sa I. P. S. D. metropolit și la Preaveneratul Consistor, ca să-l roage în numele preoțimei tractuale, ca să intervină la Domnul ministru al cultelor ca cel puțin acum în proiectată novelă pentru quinquenale, care e pe cale a deveni lege, să se stăturească principii și norme egală pentru toți preoții — și în sensul acesta să se permită de Preavenerata superioritate bisericească ținerea unui congres „bienalist“.

Inchizându-se sinodul — am dorit M. On. Domn protopop ca bunul Dumnezeu să-i rânduie sănătate și putere ca cu acelaș zel și dragoste de cauză să lucreze și pe mai departe pentru organizarea și înflorirea tractului Cichindeal care cere multă abnegație și muncă.

Săsăuș în 5 Maiu 1913. *George Gergel*
preot.

Casele parohiale din Sântimbru.

În săptămâna trecută am primit circularul consistorial, prin care se escrie concurs la Sântimbru, în districtul protopopesc al Alba-Juliei. Deși absolut neinteresat în cauză, am citit din întâmplare cu atenție această publicare de concurs. Așa apoi am băgat de seamă o mare anomalie, asupra căreia, cred, că e cu cale să se atragă atenția celor competenți în interesul binepriceput al fiitorului preot și pentru încunjurarea eventualelor neplăceri din viitor. E vorba de casele parohiale, chestia cărora de loc nu e precizată. A fost de bună seamă o mică scăpare din vedere, care poate să aibă înse urmări foarte grave. Să vedem numai.

În concurs să spună că nu sunt nici case parohiale, nici superedificate. Dar nu se spune: că oare unde va locui noul preot după strămutarea în parohie? S'a îngrijit oare curatoratul de locuință corespunzătoare pentru preot? Ori dacă nu s'a îngrijit, are preotul relut de quartir stabilit în conșcripția congruală? Aceste nu sunt lucruri de a

două mână, ci de mare importanță, chiar și cu considerare la rezultatul concursului. Acolo unde chestia caselor parohiale e chestie deschisă, — se știe că nu se îmbulzesc tare concurenții, chiar și în cazul când altcum parohia ar fi foarte bună. Iată de ce nu e bine ca o chestie atât de importantă să rămână neclarificată.

Urmările unor astfel de omisiuni sunt înse de multe ori incalculabile. Așa se poate întâmpla foarte ușor, că după introducerea noului paroh, punându-se pe tapet chestia caselor parohiale — poporul să nu vrea să știe nici de edificarea lor din nou, nici de închirierea unei locuințe corespunzătoare interimale pentru preot. În cazul acesta apoi preotul îndată la început ajunge în conflict cu poporeni, ajunge într-o situație de tot neplăcută. Va trebui să facă îndată arătare la locurile competente, să se pornească tratative cu poporul, cari țin de regulă cu anii — iar până atunci bietul preot trebuie să sufere ca un adevărat martir, să-și cheltuiască în luptă energia care ar putea să și-o cheltuiască pentru alte lucruri bune.

Concursele așa neclarificate au înse și altă urmare dezastruoasă. Nu e adecă eschis niciodată, ca să se afe oameni fără inimă, cari nu vreau să știe că simonia e păcat și cari fac poporului oferte strălucite cu scop de a ajunge în chipul acesta la parohie. Iar dacă nu-i succeda, atunci e gata zarva în sat, atunci bietul preot care va fi denumit va avea să lupte și cu partida simoniacului.

De aceea scriitorul acestor șire crede, că forul competent ar face foarte bine dacă ar retrage concursul publicat la Sântimbru, — și ar publica alt concurs, în care să fie pe deplin clarificată chestia caselor parohiale: ca fiitorul preot să știe pe ce să se razine. Iar dacă poporul n'ar vrea să clarifice chestia, atunci nu trebuie să capete preot, pentru-că satul care nu vrea să se îngrijească de preotul seu — nu merită să aibă preot. Această procedură s'a urmat până-acum, dacă din ceva nebagare de seamă la Sântimbru s'a omis, este încă timp, lucrurile se pot îndrepta.

— p. —

Pagini științifice.

Mănăstirea Prislopului.

Ce s'a întâmplat însă cu mănăstirea Prislopului după ce Ioan a strămutat scaunul episcopesc la Alba-Iulia? Până când Ioan a părăsit cu mărire și cu putere sub scutul lui Mihai Viteazul, se va fi îngrijit de sigur și de fosta lui reședință, în care a înflorit încă câțva timp viața monastică, precum arată faptul că de acolo a mai ieșit încă un episcop, ba poate și mai mulți, și după Ioan. Acesta este Teofiz sau Teofil de Prislop¹⁾ care dela Prislop ajunsese a fi predicator al bisericii românești din Alba-Iulia²⁾ iar în anul 1614 fu numit episcop și superinten-

1) N. Dobrescu, Fragmente privitoare la istoria bisericii române, Budapesta 1905 p. 19 și urm.

2) Dl. N. Iorga îl face deadreptul calvin! Ist. bis. I. 229.

dent peste teritoriul stăpânit de Teoctist al Bălgradului și în anul următor i-se estinse puterea și asupra părților dela nordul Ardealului, rămase fără păstor după moartea lui Spiridon. Astfel dară Teofil a ajuns să fie episcop peste toată biserica românească din Ardeal și Ungaria¹⁾.

În anul 1744 s'a estins și în aceste părți revoluția inscenată de către Sârbi prin agentul lor călugărul Visarion, și atunci călugării dela Prislop au trecut la neunire, agitați fiind de sigur din partea călugărilor veniți din România, între cari era și unul care se dădea de episcop, și care a fost alungat din țară în urma decretului împărătesei Maria Terezia din 18 Iunie 1747²⁾.

După încetarea turburărilor religio-nare mănăstirea Prislopului a ajuns iară sub jurisdicțiunea episcopiei din Blaj, respective a mănăstirii S. Treimi înființate la anul 1747. De aici au fost trimiși de către Arhimandritul Filotei în anul 1749 ieromonahii Varlaam și Nichita, cari probabil fuseseră și mai înainte la această mănăstire, ca să restaureze mănăstirea prădată în timpul revoluției lui Visarion. Cât ce s'a așezat la Prislop Varlaam, s'a pus cu stăruință să restaureze mănăstirea și să-i recâștige averile. Scrie deci în anul 1749 lui Petru Dobra, directorului cauzelor fiscali și protectorului unirii, și-l roagă să mijlocească ca mănăstirea să-și recâștige moșiile și odoarele de cari nu de mult în trecutele vremii, adecă în revoluția lui Visarion, fu despoiată. În scrisoare arată și odăjdile și moșiile răpite: „Două sîte roșii cu flori de aur; două stihare de barșon cu flori de aur, un omofor de barșon iară în fața stiharelor iară săpat cu flori de aur, un potir, un disc, o linguriță de argint poliite cu aur; o păucenie și un testament.“ Fănațele ce „le țin sătenii în puterea lor;“ holdele luate cu puterea de către jupânul Nopeea Pál din Silivașul de sus; 24 florinți dați împrumut lui Prip Lascu care nu dă nici capetele nici camătă. Satele Boița și Vălioara pe cari le țin nemeșii din Ciula în putere; o livadă de 25 de cară de fân în Tuștea pe care o ține în putere jupânul Belia Tămaș, și un loc tot acolo pe care același niamiș și-a făcut o șură; venitul de Sămbătă seara până Luni dimineața din o moară a Domnului Csulai Pál din Tuștea: un rât de fân în Lunca Cernii ce îl ține jupânul Vig Avram în putere, vii și moșii în Fărăcin pe cari le țin nemeșii de acolo. Că oare avut-a ceva rezultat rugarea lui Varlaam și recâștigatuși-a mănăstirea aceste averi, nu se știe. Mai probabil e însă că nu, fiindcă în a. 1756 episcopul Aron a dat lui Varlaam o carte de recomandare ca să poată aduna milă dela credincioși pentru mănăstirea: „de multe lipsită și scăzută“. Din mila adunată dela credincioși Varlaam a restaurat mănăstirea și a deschis acolo o școală unde mergeau la învățatură tinerii din Țara Hațegului. Acolo a fost trimis în 2 April 1758, de către vicarul general Filoteu László dela Blaj, și un preot nou hirotonit ca să-l mai învețe „la slujba s. liturghii și la cele de lipsă ca să-și poată plini chemarea.“

Dr. Iacob Radu.

¹⁾ Păcliașan I. c. p. 424.

²⁾ Dr. A. Bunea, Episcopul I. I. Klein p. 217.

Reviste.

Situația în Balcani este din ce în ce mai îngrijitoare. Bulgaria face tot posibilul, ca lucrurile să se descurce cât mai îngrabă, pe cale pașnică. Bulgaria a și adus jertfe spre acest scop, renunțând la unele orașe, cari conform înțeleșului dintre aliați erau să fie ale Sârbiei. Guvernul din Belgrad cere revizuirea contractului, încât Sârbia, încorporând teritoriul din Macedonia, să fie tocmai așa de mare, ca Bulgaria. În Sofia nu vreau să știe nimic de o revizuire a contractului, nici de apetitul crescând al Sârbilor. Aceasta ar da anză la alte revoalte, căci orașele pretinse de Sârbi sunt locuite, în cea mai mare parte de Bulgari, și aceștia n'au câștigat nimic trecând de sub stăpânirea turcească sub aceea a Sârbilor. Ei vor să rămână supuși bulgari.

Diplomații se ocupă cu aplanarea diferendului, dar cu puține șanse de reușită. Danev, reprezentantul Bulgariei la Londra, a declarat, că dacă aliații nu vor iscăli în curând condițiile actualului contract, Bulgaria va încheia singură pace cu Turcia.

Sârbia de altcum a luat toate măsurile, în vederea războiului. Rezerviștii au fost chemați sub drapel; trenurile transportă soldați și munițiuni spre graniță. Mii și mii de soldați așteaptă să fie transportați la locul de luptă. Intre acestia vezi băeți de 17 ani și bătrâni trecuți de 60 de ani.

Ciocnirile dintre bulgari și greci au fost neasămănat mai violente de cum spun buletinele oficioase din Atena și Sofia. La Angisto, lângă Salonic, lupta a ținut 2 zile și 2 nopți fără întrerupere. Numărul morților și al răniților, de ambe părți *trece peste 2000*. Grecii au suferit înfrângere *deplină*. Bulgarii au ocupat toate întăriturile din fața Salonicului, pe care vor să-l ia din mâna grecilor.

Incurcăturile aliaților sunt urmărite cu viu interes din parte triplei înțelegeri. Franța și Rusia își dau toată osteneala ca diferendul să se rezolve în mod pașnic, iar Anglia a declarat, că va sprijini Bulgaria și în caz de războiu.

Franța. Revolta soldaților pare a lua proporții tot mai mari, deși jurnalele parisiene vor să tușeze a-

facerea. Socialiștii și antimilitariștii au aranjat o demonstrație monstră, la care au participat la 200 mii de oameni, aprobând revolta soldaților.

Chestia s'a discutat în cameră, unde opoziția a reproșat guvernului, că n'a publicat ordinul relativ la serviciul de 3 ani în monitorul oficial.

Ministrul prezident Barthau declară, că situația externă e mai puțin amenințătoare, dar primejdia războiului încă nu a dispărut cu totul, și complicările pot se urmeze în curând. De aceea e absolut necesar să se mențină echilibru de putere al armatei franceze la nivelul Germaniei învecinate.

Noutăți.

Noul episcop al eparhiei Râmnicului. În consistoriul superior bisericesc gr.-or., care sa întrunit mai zilele trecute în București sub prezidiul metropolitului primat, a fost ales episcop al eparhiei Râmnicului arhiepiscopul Sofronie Craioveanu Vulpescu.

Când tătucul călătorește. Țarul avea să meargă la Berlin. Cu câteva zile mai înainte de pornirea lui, dela Petersburg până la granița germană întreagă lungimea drumului de fier și până la întoarcerea lui era păzită de un cordon dublu de ostași și polițiști. O adevărată mobilizare.

Introducerea din nou a preoțimii militare a decretat-o prezidentul Franței. Se pare, că puternicii republicei în sfârșit au ajuns la convicția, că totuși au lipsă de ajutorul lui Dumnezeu.

Senzații împărătești. În cercurile înalte din Viena să colportează știri, cari agită din cale afară opinia publică a monarhiei. La cununia fetei împăratului Germaniei a lipsit Franz Ferdinand, moștenitorul tronului habsburgic. E un caz care cu atât e mai enigmatic, cu cât foile au înregistrat știrea că monarhul nostru va fi reprezentat la Berlin prin moștenitorul de tron. Cazul se aduce cu venirea țarului la Berlin, căruia trebuie să i-se facă o primire călduroasă. Aceasta a evitat-omoștenitorul nostru și a rămas acasă.

Nouă profesoră pentru școlile civile. Dsoara Livia Coroian fiică protopopului nostru Sabin Coroian din Batiosvarău a depus în 13 Maiu a. c. examenul de profesoară pentru școlile civile cu distincție. Felicitările noastre!

Masa studenților în Făgăraș. „Revista Economică“ din Sibiu stăruie, ca băncile oltene să convină asupra unei contribuții proporționate și să susțină în comun o masă a studenților din Făgăraș. Constată, că nici un ținut al țării nu e așa bogat în bănci (40) societăți pe acții, (20) însoțiri, ca așa zisa țara Oltului. Din activele de 11 milioane și jumătate și profitul curat de un sfert de milion al acestor institute s'ar putea susține și o masă a studenților fără multă greutate, dacă s'ar afla cineva, care să ia inițiativa.

Primul congres al reuniunilor femeilor române din Ungaria. Reuniunea femeilor Române din Brașov convoacă primul congres al Reuniunilor Femeilor Române din Ungaria, pe zilele de 3/16 și 4/17 Iunie 1913 la serbătorile Rosa-liilor în orașul Brașov.

Clofac oprit la graniță. Renumitul bărbat de stat și deputat ceh Clofac a voit să treacă la Zimony granița, ca să cerce a îndupleca cercurile militare și civile din Serbia, ca la procurări să fie cu considerare și la industriașii și comercianții cehi. La Zimony însă, când a voit să treacă în Serbia a fost oprit de oficialul de graniță, care i-a spus, că are ordin ca să nu-l lase să treacă, Clofac a protestat, a intervenit la căpitănat, dar toate a fost zădărnice. În cercurile politice se dau interesante esplicări cu privire la acest incident. Se serie, că vre-o zece deputați cehi s'au înțales, ca să meargă în Sârbia și Bulgaria și să aplaneze conflictul, ce ia un ascuțit tot mai violent și amenință Balcanul cu un nou războiu, ceace slăbește slavismul din sud și pe cel din monarchie. Aceasta e cauza că Clofac n'a fost admis peste graniță.

Procesul Dessy-Lukács. Senzaționalul proces a ministrului prezident Lukács intentat împotriva fostului secretar de stat și deputat dietal Dessy Zoltán s'a început Marți înaintea tribunalului din Budapesta. E cunoscut, că Dessy i-a zis ministrului prezident, că e cel mai mare panamist pl Europei. La prima pertractare nu a admis dovedirea și l'a judecat pe Dessy la o lună temniță și 400 cor. amendă. În urma recursului dat tabla regeasca a nimicit sentința și a îndrumat tribunalul, ca să admită dovedirea pe întreagă linia. Procesul e de o senzație europeană, căci în cursul acestuia se vor desvăli malversațiuni cu banul public, cari vor compromite probabil nu un om, ci un sistem de guvernament.

Prohibirea esportului de pește din România. Din București să anunță că ministrul domeniilor a hotărât a interzice esportul de pește din România cu excepțiunea peștelui de lux. Prohibirea să motivează cu împrejurarea că peștele formând hrana principală a populațiune sărace, s'a scumpit din cale afară în timpul din urmă. Urmarea acestei prohibițiuni va fi o ieftinire simțitoare a peștelui în România.

Turnul de veghe redivivus. Ungurii noștri din Cluj în frunte cu faimosul Barna Endre se pun din nou pe lucru. După un timp de amortală, văzându-să scăpați deocamdată de primejdia războiului, au crezut de cuviință se introducă din nou Turnul de veghe (Örtorony) în coloanele fițucei Ujság din Cluj. Din parte-ne ne bucurăm din inimă de reparația acestui fel de jurnalistică, căci ne vom putea provoca la Turnul de veghe de câte-ori va fi vorbă undeva de zădărnicia civilizațiunii la anumite grupuri etnice.

Necrolog. † Emilia Varna n. Andercan, protopopeasă gr.-cat. a repausat în Asuaju de sus după un morb greu provăzută cu sf. Sacraminte ale muribunzilor în etate de 66 ani a vieții și 49 a căsătoriei în 25 a lunei curente.

Odihnească în pace!

Partea Literară.

Despre viața curată.

Indreptar pentru tinerii culți.

de

ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de

EMIL TATAR.

(Continuare).

Trecem peste provocarea la știința medicală, aceasta este destul de importantă să o tractăm într'un capitol special, să luăm mai întâiu celelalte argumente ale senzualismului, și înainte de toate să privim la „instinctul natural invincibil“.

Nu se poate nega, că prin cuvintele aceste filosofii întunecului se distinge prin o violență rară. Dacă instinctul nu este altceva decât o urmare, o consecvență a naturii omenești, pe deasupra nu se poate înfrâna, atunci dintr'odată s'a isprăvit cu păcatul necurăției; pentru-că ceea-ce este conform naturii, mai adaugă, că e și invincibil, prin urmare, e lucrul limpede și o poate înțelege ori-ce băiat, că aceea nu poate fi păcat.

Există instinct sensual? De sigur că există, prin aceasta nu au spus nimica nou domnul Bebel și soții.

Dumnezeu a creat două genuri, anume pentru aceea, ca prin cele două genuri să se înmulțească și susțină omenirea.

Ca Dumnezeu să-și ajungă scopul acesta, de a se înmulți și susține omenirea — a sădit în om instinct de propagare. Bine să înțelegem lucrul, Dumnezeu a dat instinctul nu pentru desfătări, ci pentru înmulțirea neamului omenească. Dar același Dumnezeu care a sădit în om îndemnul sau imboldul acesta, i-a pus și anumite margini, precum s'a putut vedea în capitolul al cincilea. Acum, dacă imboldul firesc este mărginit prin anumite bariere, urmează că el nu mai poate fi invincibil, fiindcă trebuie să se oprească la barierele puse.

Să luăm un alt instinct: instinctul de a-și susține viața. Acesta încă e un imbold firesc și e cu mult mai puternic decât cel sensual. Nimeni nu și-a pierdut viața, fiindcă ar fi trăit în curățenie, ba precum vom vedea nici sănătatea nu și-o pune în joc; din contră, dacă nu cedăm impulsului de a ne susține viața, dacă ne reținem dela mâncare numai trei-patru zile, ne nimicim. E limpede deci, că instinctul din urmă e mai puternic ca cel dintâiu, fiindcă fără plăcerile senzuale poți să-ți păstrezi viața, precum fără cerințele celui alt instinct, fără mâncare și beaură, nu poți exista. Și să vezi, că Dumnezeu și instinctului acestuia mai puternic i-a pus anumite margini.

„Să nu furi“, nu te atinge la al-altuia, trăiește din al-tău. Și mirare, toată lumea aprobă măsura aceasta. Ba legile civile ale statelor culte pedepsesc cu o strictețată draconică pre cei-ce nu observă măsura, ori mai bine zis stavila aceasta. Codicele nostru pe-

nal pedepsește cu închisoare până la un jumătate de an, furtul unei găini sau al unui porumb și pedeapsa aceasta, nici nu o poate scărița sau ușora. Așadară marginile puse înaintea instinctului de susținere a vieții, toți oamenii le socotesc de ceva foarte corect. Trăiește, dar trăiește din al-tău. Acum întreb, pentru-ce să fie incorect barierele ce se pun înaintea instinctului mai debil?

Când a ajuns la cunoștința oamenilor vre-o catastofă de vapor, și cetesc cum matrozii, numai ca să-și scape viața proprie, au împins dela luntrile de scăpare pe femei și copii, ba pe unii în incurcătura cea mare i-au împins în valurile mării, în astfel de cazuri, sufletul delicat al publicului cult se révoaltă și măsură cu dispreț suveran pe acei matrozi.

Intr'adevăr, ce au făcut matrozii aceea? Nimic altceva, fără au ascultat de instinctul de a-și scăpa viața. Și cum au satisfăcut acestui instinct? Neobservând barierele puse, spre paguba altora și pentru aceasta trebuie condamnați.

Apoi dacă aici e corectă stavila, marginea pusă, pentru-ce să nu fie corectă față de un instinct mai puțin puternic? De ce vorbim aici despre „instinct invincibil“, în numele științei? Căci doară același Dumnezeu zice, „să nu curvești“, care zice și „să nu furi.“

E un adevăr vechiu: contra factum non valet disputatio, contra faptei e zadarnică ori-ce opintire. Iată, contra minciunii științifice despre imboldul invincibil, eu pun fapte, și anume; sutele de mii de tineri, fete, bărbați și femei, călugări, preoți și călugărițe, cari trăiesc o viață curată în văzul oamenilor și alui Dumnezeu și zic mai departe, că cine susține ca imposibil un lucru ce l'au implinit mii și milioane de oameni, acela e curat nebun!

„Instinct invincibil!“ O, ce muzică plăcută în urechile acelora, cari au voință slabă și sunt prea lași ca să înceapă lupta, ce muzică potrivită pentru adormirea conștiinței turburate. Muzica despre „instinctul invincibil“ o ascultă cu trup cu suflet aceia, cari sunt învâluți de păcatele instinctului, și cine mărturisește părerea aceasta poate fi sigur, că va primi aplausul unor oameni, dar va putea oare scuza lauda unor oameni pe Bebel și consoții săi de aceeaș pănură, — ori stau pe catedre profesoriale, ori își câștigă pâinea cu condeiu, — de răspunderea aceea grozavă, că au făcut o parte a tinerimii să pună armele jos, fiindcă seduși de minciunile științifice nu s'au opus acestui imbold sensual?

Cu toate-că un magistru de al lui Bebel în socialdemocrație a strigat consoților: „Entfesseln Sie die Bestie nicht“, — nu dați frâu liber animalului din om.

Invățătura amăgitoare despre „instinctul invincibil“ evaluează de minciună credința în virtute, calcă în picioare cinstea celor mai buni fii ai omenimei, dar de altă parte ne descoperă și viața celor-ce propagă astfel de amăgiri. Stimați Domni! Fiți mai precauți, nu faceți marfă de vânzare însăș spurcătura vieții voastre! Pentru-că ori-ce om cu scaun la cap numai așa va putea rezona: dacă voi ziceți că instinctul e invincibil prin urmare voi nici nu începeți lupta contra instinctului, căci ce om cuminte se apucă de un lucru imposibil? și prin urmare voi vă

tăvăliți în mocirla păcatelor trupești. De alt-cum oamenii aceștia demult și-au uitat să roșască.

Invățătura despre „instinctul invincibil“ permite și sfințește adulterul și toate blăstămățiile, iar consecvența ultimă e: amorul liber. În cartea citată mai sus, Bebel face deducerea aceasta și pune ca modul de imitat sufletul „adulter“ alui Goethe, dar din moravurile lui, nu ne rugăm. Pentru-că unde ar ajunge lumea, dacă fie-care om ar nefe-rici o ceată întreagă de femei, cum a făcut marele păgân, Goethe?

Dacă povestea despre „instinctul invincibil“ e o minciună evidentă și palpabilă, totuși de unde provine că o trimbițează în largă lume, cu toată seriozitatea, oameni cumiți și învățați? Nu stăm față cu un secret psihologic inesplicabil? Să ne gândim numai la observarea psihologică, ce am făcut-o mai de asupra.

Domnii aceștia adevă (se află între ei și femei) judecă după viața lor, și fiindcă ei nu-și pot înfrâna instinctul, de aici trag consecvența, că instinctul acesta în general e invincibil.

Aici îmi vine în minte o întâmplare interesantă. În Stiria și în alte locuri muntoase, sunt sate întregi în cari oameni cu mic și mare, toți au gușă. Gușa aceasta uneori e ca o teacă lungă, pe care stăpânul său în decursul lucrului o aruncă pe spate. Ce e cauza acestei boale, nu se știe cu siguranță nici astăzi, verosimil că e produsă de apa de beut, ce conține mult mineral. S'a întâmplat de venise odată prin un astfel de sat un turist. L'a văzut un băiat și nu putea să se mire îndeajuns de omul strein. El până acuma văzuse adevă numai oameni gușați. „Ui mamă, strigă băiatul, omul acesta nici gușă nu are“. La aceasta mama răspunde băiatului: „Taci ștregariule, nu știi că nu-i iertat să batjocorești pe nimeni!“? Așa-i că e interesant când cineva crede, că nici nu-i om adevărat acela care nu are gușă?

Cine primește cu inima deschisă toate ispitele, nu-și înfrână de loc sborul fantaziei; cu un cuvânt, dă frâu liber la bête humaine și astfel cade în abizul fărădelegilor senzuale; unul ca acesta e limpede că greșește foarte tare, întocmai ca și băiatul și mama lui, cari aveau gușă, crezând că boala senzuală se ține ca parte întregitoare a naturii omenești. Sunt mulți foarte mulți cari se simțesc foarte bine fără această plăgă.

De bună seamă, că pentru unul care nu-și pune frâu simțurilor și fantaziei, instinctul sensual va fi invincibil, precum nu poate învinge nici ostașul, care tremură de luptă și îndată la începutul ei o ia la tăl-pășiță.

Trebuie să facem deosebire între instinct și instinct. Instinctul natural și instinctul agitat în chip măiestrit sunt lucruri cu totul deosebite; instinctul sădit de natură se poate înfrâna, e de lipsă însă să nu-l agităm prin traiu nebunatic, ori prin nelînfrânarea simțurilor și a fantaziei.

(Va urma)

Maurice Maeterlinck.

Pasărea albastră.

Piesă feerică în cinci acte și zece tablouri

Traducere de

VALERIU CRIȘAN.

(Continuare).

Paltinul. Imi pare rău că nu pot primi aceasta însărcinare ușoară, fiindcă buzduganul meu, de când au început carii să-l roadă nu mai e destul de tare. Dar Ulmul și Chiparosul sunt doi voinici binelnarmați.

Ulmul. Eu aș primi bucuros, dar durere, azi abia mai pot sta pe picioare. Azi noapte un sobol mi-a ros degetul cel mare dela picior.

Chiparosul. Cât mă privește pe mine, eu aș isprăvi totul din toată inima. Dar soartea mea e aceeași cu a fratelui meu mai mare, cu a Bradului, și deși eu îi servesc cu sâcru, în schimb totuși va trebui ca stând în picioare lângă mormânt, să deplâng în întreagă viața mea moartea celor doi copii. Nu voesc să mai măresc acestea distincției, cari în urma urmelor ar cădea de sarcini pe spatele altora. Dar să încredințăm toată afacerea plopului.

Plopul. Mie? D'apoi doar lemnul meu e mai fraged și decât carnea acestor copii. Și-apoi nici eu nu mai știu ce am. Am ferbințeli. Ian uitativă cum tremur tot ca varga. Toate frunzele mele îmi tremură. Paremi-să m'am răcit azi-noapte.

S. (nedumerit) Vă temeți de Om! Încă și acești copii vă umplu inimile, de aceea groază, care a fost oarecând cauza, pentru care am ajuns în sclăvie. Acum să fie destul! Și acum, fiindcă mi-se îmbie o ocazie binevenită și fiindcă dintre voi nu să află unul, care să iasă pe arenă, mă duc eu, eu arborul, bătrânul neputincios și amărit, zic, mă duc eu să secer învingere de pe dujmanul nostru! Unde-i? (Pipăind cu bățul să apropie de T.)

T. (își scoate cuțitul de buzunar) Pe mine vrea să mă atace bătrânul ăsta cu bățul? (Văzând cuțitul ceialaltii arbori încep să sbiere de spaimă și-l opresc pe stejar să se apropie de T.)

Arborii. Are cuțit în mână! Ai grije nu te apropia de el, căci are cuțit în mână!

S. (cearcă să se smulgă din mânile lor.) Lăsați-mă! Puțin îmi pasă! Cuțit sau săcure pentru mine-i tot una! Cine voește să mă reție? Ce-i asta? Toți sunteți aici? (Lasă bățul din mână) Fie deci așa cum zicați voi! Dar să vă fie rușine! Las să vă elibereze dar Animalele.

Taurul. Bine, eu mă angajez! Cu o împunsătură îi spintec.

Boul și Vaca. Nu te amesteca tu! Nu face prostii! Va avea un sfârșit rău! Noi vom bea păharul cel mai bun! Dă-le pace! Lasă mai bine animalele sălbatic!

Taurul. Nu vreau! Nu să poate! Eu vreau să isprăvesc cu ei. Stați numai! Rețineți-mă, fiindcă altcum nu voi fi responsabil de mine!

T. (cătră Mytyl) Nu te teme! Vino aici lângă mine. La mine-i cuțitul, te voi apăra eu.

Cocoșul. Uite ce isteț îi băiatul ăsta...

T. D'apoi toți sunteți contra mea, ce?...

Măgarul. D'apoi numai acum observi? Porcul. Copile, stăi cu grije, ți-a sunat ceasul cel din urmă. Nu ascunde copila. Lasă-mă să o văd, fiindcă pe ea o voi mânca mai întâi.

T. Cu ce v'am greșit?

Taurul. Cu nimica mititelule, cu nimica. Mi-ați mâncat pe nepoțelul meu, pe cele două nepoate ale mele, pe cei trei unchiesi pe mătușa mea, pe moșul meu și pe bunica mea. Dar așteaptă numai, dacă vei mușca din iarbă și eu ți voi arăta atunci arma dinților mei.

Măgarul. Și cu copitele mele vei face cunoștință.

Calul. Îți voi arăta eu ție! Mie nu-mi place să-i sfășiu, ci să-i lovesc cu piciorul. (Măstos merge spre T. care văzându-l că vine spre el, ridică în sus cuțitul și se răstește spre cal. Calul se sparié, se întoarce înapoi și o ia la fugă.) Așa nu vreau! Așa nu mă joc! D'apoi ăsta să apără.

Cocoșul. Brava băete, nu te temi de umbra-ți proprie!

Porcul. Haideteți să năvălim cu toții pe ei. Eu vă stau în ajutor. Voi să mergeți înainte, iar eu vă apăr dinapoi. Îi vom doborî.

Lupul. Voi până atunci să-i incurcați cu vorba. Eu prin partea stângă mă voi furia până lângă ei.

[Pe de-a stânga îl atacă pe T. care văzându-l cade în genunchi].

T. Mișelule! (Vrea să se ridice, apărându-se cu cuțitul și cearcă să apere pe sorioara lui. Animalele și plantele, văzând starea critică în care să află T. să apropiu de el și voesc să-l lovească. T. strigă după ajutor). Ajutor! Ajutor! Tylo! Tylo! Unde-i mâța? Tylo! Tylette! Tylette! Haideteți mai iute! Ajutor!

Mâța. Nu pot veni. Mi-am scrintit un picior.

T. Ajutor! Tylo! Tylo! Nu mai pot! Prea mulți au năvălit asupra mea. Ursul, Porcul, Lupul, Măgarul, Paltinul. Tylo! Tylo!

C. (zbătându-se în dreapta și în stânga) Aici sunt scumpul meu stăpân! Nu te temel Veniți. De aceea am doar dinți, ca să mușc. Care e acela, care voește să-l mușc odată bine. Na ție Porcule și ție Calule. Na și ție Taure. Și pe Teiu să-l mușc o țără. Și fruntea bătrânului Stejar! Bradule, tu cară-te de aici! Ah, da cald mai e!

T. E gata cu mine! Chiparosul m'a lovit în cap.

C. Vai, Salcia m'a lovit peste labe. Mi-a rupt osul piciorului!

T. Iarși ne atacă. Acum cu toți. Atacul îl conduce Lupul!

C. Stăi numai să facă cunoștință și cu dinții mei!

Lupul. Fi pe pace. Suntem frați. Adăți aminte de aceea, că oamenii ți-au înecat cățai tăi.

C. Bine au făcut. Cu atât mai bine. Desigur au sămănat cu tine, de aceia iau țipat în apă.

Arbori și Animalele. Măgariule. Trădătoriule! Mișelule. Om de nimica! Lasă-l să piară. Ține mai bine cu noi.

C. Nu să poate! Nu vreau! Ce vreți voi toți asupra unuia! (Lui T.) Ai grije, e

aici Ursul! Ai grije, dă la o parte Focul. Îl voi prinde de gât. Vai! M'a lovit cu piciorul! Măgarul mi-a rupt doi dinți.

T. Tylo! Nu mai pot rezista. Vai! Ulmul m'a lovit. Uite mâna mea e sângerată. M'a mușcat Lupul, sau Porcul.

C. Așteaptă numai puțin scumpul meu stăpân. Lasă-mă să ling sângele de pe mână. Aceea ți va face bin. Stai numai după mine! Nu te vor mai ataca. Dar iară vin. Acum atacul va fi vehement! Să avem grije!

T. (se întinde pe pământ). Nu, nu mai pot!

C. Vin! Simt că vin și simțul nu mă înșală!

T. Cine vine? Cine-i acela?

C. Ți-am spus eu! Vine Lumina! Ne-a aflat. Scumpul meu, să știi că suntem salvați. Sărută-mă! Am scăpat. Uite la ei, s'au speriat și au luat-o la fugă! Să tem.

T. Lumino, Lumino! Haidi încoace. Grăbește. S'au resculat contra mea! Toți sunt contra mea! (Apare Lumina și luminează pădurea).

L. Ce-i? Nefericitele, d'apoi n'ai știut, că... Învarțe diamantul și îndată să vor întoarce iarși în Liniște și Intuneric și nu-ți vei mai vedea iar simțurile. (T. sucește diamantul. Sufletele arborilor să retrag în lemnul lor. Trunchiurile lemnului să închid. Sufletele animalelor iarși dispar și numai în depărtare să vede o Vacă, ce paște în liniște, și o Oae. Pădurea iarși ia un aspect de nevinovăție. T. caută în jur.)

T. Unde-s sufletele acelea? Ce au? Au înebunit?

L. Ba nu, întotdeauna așa-s, dar asta nu să poate ști, fiindcă ochiul o mensec nu poate cuprinde. Ți-am spus eu, că e periculos ai trezi, când eu nu-s aici.

T. (își șterge cuțitul) Acum tot una-i, dar dacă n'ar fi fost cu mine cănele și n'ar fi avut cuțitul. Nu-mi venea nici când a crede, că-s așa de rebeli.

L. Vezi, Omul e stăpân peste toate.

C. Nu te doare nimic, scumpul meu stăpân?

T. Nu mă doare nimic. De Mytyl nu s'au putut apropia. Dar tu bravule Tylo, tu cum stăi? Gura ți-e plină de sânge și piciorul ți-e rupt.

C. Nu face nimic. Osul de căne să vindecă ușor. Pe mâne nici urmă n'o mai fi. Dar pentru aceea totuși a fost o zi grea pentru noi.

Mâța (vine șchiopătând) Cred zău. Boul m'a împuns. Ce e drept, nu se vede urma, dar mă doare rău. Stejarul mi-a rupt un picior.

C. Mi-ar plăcea să știu, pe care ți-l'a rupt?

M. (gugulind mâța) Sărmana mea Tylette. Da unde ai fost? Nici nu te-am văzut.

M. Scumpa mea stăpână, eu am fost rănită chiar la început, când am atacat pe Porcul acela netrebnic, care a voit să te te mănca. Atunci Stejarul m'a lovit așa de tare, încât am căzut jos.

C. (măței) Stai numai, îndată m'oi răfui cu tine. Îți voi da eu!

M. (cătră Mytyl) Auzil cum mă ofenzează. Vrea să mă bată.

Mytyl (cătră Căne) Dă-i pace, mă urătule.

Cortina.

(Va urma.)

Posta Administrațiunii.

Am primit și chitam abonamentul dela:
Șaroșul magh. pe 1899—1901. — *Birghiș*
 pe 1912 sem. 1-iu. — *Ticvanul mic* pe
 Iuliu—Octobre din 1912. — *Osittsziván* pe
 1909—1/5 1911. — *Buia* pe 1913. Vă ru-
 găm a nu uita nici restanța. — *Jucul nobil*
 pe 1913. — *Hamba* pe 1912 sem. 2-lea. —
Șura mică pe 1912 și din 1913 până în 10/8.
 — *Măhaciu* pe 1/5 1912—31/12 1913. —
Belotinți pe 1912 sem. 2-lea. — *Sânicolaul*
mare pe 1/3—30/9 1912. — *Cașolț* pe 1913.
 — *Băbălna* pe 1912. — *Revășel* pe 1913
 sem. 1-iu. *Ilisiua* pe 1/9 1909—1/10 1910.
Ibașfalău pe 1913 pătrarul al 2-lea. —
Merișor pe 1912. — *Mirislău* pe 1911 și
 1912. — *Chereuș* pe 1/9 1912—1/5 1913.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut: **Acatistul** și se vinde
 legătura simplă franco . . . . . 1 cor. 10 fl.
 „ cu foi aurite în pânză 1 „ 60 „
 „ în piele bordo franco 6 „ 20 „
 „ în celuloid cu cruce franco 5 „ 20 „
Librăria Seminarială Blaj—Balázsfalva.

*M. Theodorian-Carada: Medalii și
 plachete, București.* În editura institutului
 de arte grafice Flacăra din București a apă-
 rut mai dăunăzi un volum cu titlul de mai
 sus. Volumul cuprinde o mulțime de portrete
 și notițe succese asupra unor bărbați, cari
 ca politicieni ori literați merită deosebită a-
 tenție a marelui public.

**1. Teologia dogmatică funda-
 mentală de Dr. V. Suciu prof.**

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5•30
 vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5•30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime,
 Dumnezeu Creatorul, Intruparea
 Domnului și Grația.* fco. 7•30 cor.
 vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7•30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1•50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc
 a permis să se poată procura aceste cărți
 din caselle bisericesti pentru biblioteci. —
 Să afle de vânzare la Librăria sem. teol
 Blaj—Balázsfalva.

*O vorbă către băncile noastre de Ema-
 nul Comșa.* Cartea dlui Comșa cu titlul de
 mai sus este un temeinic studiu scris nu
 numai cu o adâncă pricepere și competență,
 dar mai ales cu o înflăcărată iubire de cauză.
 Dl Comșa spune un adevăr, care trebuia de
 mult spus, că institutele noastre de bani
 sunt în definitiv institute naționale, cari se
 susțin, înfloresc și cresc pe urma contribu-
 rilor marelui public, care le susține. În ur-
 mare e natural, că băncile au obligamentul
 lor de a contribui și ele la susținerea șco-
 lilor etc. Avem 160 de bănci, cari în anul
 1911 reprezintă un capital societar de
 29,782'07 cor. venitul curat realizat după
 acest capital a fost 4,007,884. Pentru sco-
 puri culturale, sau dat abia 4 75 % adecă

190,504 cor. Sașii după cum arată autorul
 contribuie cu 20 %, fără ca să le fie groază
 că-și periclitează institutele. E o carte care
 merită toată atenția celor competenți.

**Propise de caligrafie pen-
 tru esamene — 100 bucăți
 cor. 1•30 — franco.**
La Librăria sem. Blaj.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**
 Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**

MILIOANE folosesc în contra

TUSEI,

răgușelei, catarului, flegmei, tusei con-
 vulsive și măgărești

Caramellele pectorale

alui **Kaiser** cu „trei brazi“

6050 atestate dela medici și
 privați garantează pentru
 succesul sigur.

Bonboane excepțional bune și gustoase.

Pachete cu 20 fl. și cu 40 fleri;
 cutie cu 60 fleri se află la: *Carol
 Schieszl* farmacist Blaj. (34) 5—22

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

==== SIBIIU ====

Strada Cisnădiei 1—5. Edificiile proprii.
 ===== recomanda =====

☞ **Asigurări împotriva focului** ☜
 pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mo-
 bile etc. în condiții avantajoase și cu
 premii ieftine. =====

☞ **Asigurări pe viață** ☜

(pentru preoți și învățători confesionali romani
 gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu
 termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigu-
 rări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre
 și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe
 contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig.
 p. pagube la apeducte. =====

Sumele plătite pentru pagube de foc până la
 finea anului 1912 . . . . . K. 5,456,645•67
 Capitale asigurate pe viață achitate . . . . . „ 5,458,689•43
 Starca asiguraților cu sfârșitul anului 1912 } foc „ 183,667,241—
 } viață „ 11,740,710—
 Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2,603,400—

☛ **Prospecte și informații se dau gratuit în
 birourile Direcțiunii și la toți agenții.**

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de
 cunoștință se primesc în condiții favorabile în
 serviciul institutului. =====

(13) 84—?

A apărut

ANTOLOGIONUL

sau

MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine *slujbele dumnezeestilor
 sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale
 sfinților* de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și
 Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor.
 și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în
 tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II, se va fixa ulterior și va fi în raport
 cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux
 face 44 coroane.